

угіддя, місця зростання рідкісних видів флори та помешкання або перебування рідкісних видів тварин, цінними відтворювальними ділянками. На території заказника виявлено 12 рідкісних рослин, із яких три види (*Salvinia natans*, *Gladiolus tenuis*, *Stapa capillata*) занесені до Червоної книги України, 9 (*Scilla siberica*, *Convallaria majalis*, *Campanula persicifolia*, *Iris hugarica*, *Asyneuma canescens*, *Aster ameloides*, *Melica transsilvanica*, *Sedum purpureum*, *Nymphaea alba*) – до регіонального списку, шість (*Centaureum erythraea*, *Lucanthemum vulgare*, *Acorus calamus* L., *Paris quadrifolia* L., *Scutellaria altissima* L., *Gnaphalium luteo-album* L.) є малопоширеними; п'ять угруповань занесені до Зеленої книги України (лісові кленово-липово-дубові ценози з ліщиною, кленово-липово-дубові ліси ліщинові з грабом, водні – сальвінії плаваючої, глечиків жовтих, латаття білого).

Ландшафтний заказник «Географічний центр Полтавщини» є основним об'єктом локальної природно-заповідної мережі Великобагачанського району як за площею (найбільший існуючий об'єкт в районі), так і за виконуваними функціями (забезпечує охороною майже всі характерні для долини р. Псел в її середній течії природні комплекси з наявною біорізноманітністю), представляє науковий та рекреаційний інтерес у ботанічному, зоологічному, географічному відношеннях. Також наявна можливість зонування та розширення його території. Крім того, заказник має загальнокультурне значення і розглядається як об'єкт екскурсій, рекреаційної діяльності, регульованого випасу й викошування, оскільки має й народно-господарське значення.

Згідно концепції розбудови регіональної екомережі Полтавщини ландшафтний заказник «Географічний центр Полтавщини» є не тільки біоцентром Псільського регіонального екокоридору, а й ключовою територією Псільського природного ядра. Він є перспективним для комплексних наукових досліджень біорізноманітності та оцінки рекреаційних ресурсів з метою розробки екотуристичних маршрутів і врегулювання рекреаційного навантаження.

КАНІСТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ І ДОРΟΣЛИХ З ПОРУШЕННЯМИ ПСИХІЧНОГО ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Тур М.С.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г.Короленка

На психічний і фізичний розвиток людини, її здоров'я велике значення має вплив навколишнього середовища, частиною якого є тварини. Значення тварин для самопочуття людей стає все більш очевидним. Відсутність гармонійних взаємин з оточуючими, приводить до зростання кількості депресій, стресових станів і різних захворювань. Одним з нових методів терапії таких станів на сьогоднішній день є анімалтерапія, тобто терапія, що використовує тварин для надання психотерапевтичної допомоги.

Є декілька видів анімалтерапії:

— ненаправлена анімалтерапія — взаємодія з тваринами в домашніх умовах без усвідомлення або цілеспрямованого розуміння їх терапевтичного значення;

— направлена анімалтерапія — цілеспрямоване використання тварин по спеціально розроблених терапевтичних програмах.

Направлена анімалтерапія використовує спеціально навчених тварин і

підрозділяється на види залежно від того, які саме тварини використовуються — іпотерапія (коні), дельфінотерапія (дельфіни), каністерапія (собаки) і ін. [1]

У даній статті ми зупинимося на каністерапії.

Собаки використовуються в терапії частіше за інших тварин, оскільки вони легко навчаються вербальним командам і охоче їм підкоряються. 95 % тварин, використовуваних в психотерапії в США, складають саме собаки. Така популярність пояснюється також і тим, що собаки краще виражають свої емоції, ніж інші тварини, хоча і не завжди є емоційнішими, оскільки їх предки вовки живуть в зграях і мають розвинену систему соціальної комунікації, і собаки успадкували цю мову і здатність усвідомлювати своє соціальне положення. Терапевти говорять, що хворій людині часто легше спочатку налагодити контакт з собакою, істотою доброзичливою і вдячною, що приймає людину такою, який вона є. Питомі поступово виникає і довіра до терапевта, а без такої довіри лікування неефективне.

Каністерапія використовується в роботі з різними категоріями людей. Дуже часто собаки працюють в будинках для пристарілих. Собака дозволить надовго стримати страх, депресію, напругу, понизити неухважність і мобілізувати рухові функції мешканців подібних установ. Неговіркі починають більше говорити, а люди з емоційною некомпетентністю починають проявляти здатність реагувати на тварин з несподіваним відчуттям і розумінням. Проте, як стверджують працівники подібних установ, успіх каністерапії залежить перш за все від того, які відносини між твариною і пацієнтом були встановлені ще в дитячі роки, а саме у віці 6 - 13 років.

Собаки незамінні при роботі з дітьми, які страждають на аутизм. Вони можуть зробити величезний вплив на поведінку таких дітей. Присутність або пасивна участь в терапії доброзичливо настроєного собаки співпадає з помітним поліпшенням в поведінці дітей і зниженням проявів аутизму, таких як замкненість в собі. Присутність собаки, ігри з нею роблять терапію приємнішою, продуктивнішою і підвищують вірогідність того, що дитина захоче продовжувати психотерапію і докладатиме зусиль для одужання. Дослідження психологічного значення собак для людей з обмеженими можливостями показали, що в ході терапії ці люди говорять про «більшу свободу», відчують себе менш самотніми, більш незалежними, відчують себе в більшій безпеці. Спілкування з собаками, вважають дослідники, допомогло самотнім, нещасним, ізольованим людям подолати свій стан і знайти незалежність, отримати посилену роботу, знайти друзів і повернути психологічне благополуччя. [1, 2]

Також, собаки можуть допомагати справитися із стресом, хоча до цих пір ніхто не може пояснити механізм, завдяки якому це відбувається. Так, проведене вивчення сімейних пар дало цікаві результати щодо спілкування в повсякденному житті. Воно показало, що сімейні пари, у яких є собака, легше долають сімейні кризи і виходять з конфліктних ситуацій, ніж ті, у кого собак немає. Можливо, це можна пояснити тим, що присутність собаки і питання, що виникають у зв'язку з її утриманням, надають можливість тіснішого спілкування, з'являються загальні інтереси, що у свою чергу об'єднує сім'ю. Крім того, багато людей діляться з собаками своїми проблемами і «обговорюють» з ними свої труднощі, не отримуючи натомість засудження або нерозуміння.

В даний час каністерапія використовується і в ході індивідуального психологічного консультування. Стіни психологічного захисту, які зводять клієнти в процесі консультування, примушують консультантів використовувати інноваційну і унікальну техніку. І тому деякі консультанти використовують собак. Вони вважають, що це дуже ефективний вид терапії, орієнтований на досягнення певної мети, який з успіхом можна застосовувати в роботі з дітьми

і дорослими, що мають проблеми в спілкуванні, поведінковій сфері або страждаючими від депресії, жертвами насильства в сім'ї і сексуального насильства, а також дітьми, страждаючими на аутизм. В ході спілкування з собакою ці люди починають ефективніше спілкуватися і з іншими людьми, розуміти значення невербальної комунікації, і це лише один аспект такої терапії. У каністерапії беруть участь спеціально навчені тварини. У ряді держав, підготовкою собак-помічників займаються державні установи, в інших – благодійні організації. Зазвичай цуценят для цих цілей безкоштовно надають власники собак розплідників, але далеко не всі собаки, що почали курс навчання, отримують диплом навіть першого ступеня, собаки-компаньйона, тому що тварини, які беруть участь в психотерапії, повинні володіти ідеальним характером і високим інтелектом. [2]

Отже, можна говорити про те, що каністерапія є одним з ефективних способів реабілітації, соціалізації і адаптації дітей і дорослих. Собака – ефективні «ліки» від гіподинамії, спричиненої малорухливим способом життя. Прогулянки з собакою знижують ймовірність серцево-судинних захворювань, інфаркту міокарда й інших захворювань серця і судин.

Спілкування із собаками допомагає при деяких психічних розладах і позитивно впливає на настрій хворих дітей і дорослих, самотніх людей похилого віку, на їх емоційну рівновагу. Навіть присутність собаки в тій же кімнаті спричиняє позитивний вплив на людину.

Література

1. Никольская А. В. Ненаправленная анималотерапия. Позитивные и негативные аспекты взаимодействия с собакой у детей и взрослых / А. В. Никольская, Н. А. Ульянова. – М. : Аквариум-Принт, 2009. – 117 с.
2. Субботин А.В. Лечебная кинология. Теоретические подходы и практическая реализация / А. В. Субботин, Л.Л. Ращевская. – М. : Макцентр, 2004. – 95 с.

РІДКІСНІ ТА ЗНИКАЮЧІ ВИДИ РОСЛИН ФЛОРИ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «СВЯТІ ГОРИ»

Шпилева Н.В.

Донецький ботанічний сад НАН України

Зростаючий вплив антропогенних факторів обумовлює актуальність питань охорони рослинного світу об'єктів природно-заповідного фонду. Значну роль у збереженні біологічної різноманітності відіграють національні природні парки. Територія національного природного парку «Святі Гори» (НПП) характеризується значною чисельністю видів рослин, що підлягають охороні на різних рівнях, які є цінними в науковому та практичному відношенні, наявністю ендемічних та реліктових видів [1].

На території НПП «Святі Гори» зростає 188 видів рослин з різними рівнями охорони. До Червоної книги України занесено 57 видів [2], 13 – до Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи, в Європейський Червоний список тварин та рослин, що знаходяться під загрозою зникнення у світовому масштабі – 23 види, 2 види занесені до Додатку I Бернської конвенції. До Червоної книги Донецької області, яка вийшла в 2010 році, занесено 180 видів, які зростають на території НПП «Святі Гори» [3]. Аналіз рідкісних та зникаючих видів рослин флори НПП «Святі Гори» за флороценоטיפами показав, що найбільша кількість таких видів є немора-